

CAD/CAM i potpuna keramika

Estetski nadomjesci u stomatološkoj praksi

CAD/CAM POTPUNA KERAMIKA

Estetski nadomjesci u stomatološkoj praksi

Dr. Andres Baltzer, ZTLM Vanik Kaufmann-Jinoian,
Dr. Andreas Kurbad, ZTM Kurt Reichel

Quintessenz Verlags-GmbH
Berlin, Chicago, Tokio, Barcelona, Istanbul, London, Milano, Moskva,
Mumbai, Pariz, Peking, Prag, São Paulo, Seoul i Varšava

CAD/CAM I POTPUNA KERAMIKA Estetski nadomjesci u stomatološkoj praksi

Dr. Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian, zubni tehničar
Dr. Andreas Kurbad, Kurt Reichel, zubni tehničar

Urednik hrvatskog izdanja: dr. sc. Davor Seifert, dr. stom.

Nakladnik: **Media ogled d.o.o.**
Za nakladnika: **mr.sc. Nives Škara
Sandra Dumančić**
Prijevod: **Slađana Milardović, dr. stom.**
Lektura: **Robert Udovičić, prof.**
Grafički urednik: **Krunoslav Vilček**

Tisak: **Printera d.o.o.**
Naklada: **800**

Zagreb, 2009.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 717725
ISBN 978-953-95922-4-8

Izvorno izdanje objavljeno na njemačkom jeziku pod nazivom:
CAD/CAM und Vollkeramik – Ästhetische Restaurationen
in der zahnärztlichen Praxis
© 2007 by Quintessenz Verlags-GmbH Berlin

Sva prava zadržana. Ova knjiga ili bilo koji njen dio ne može se reproducirati, pohraniti ili prenijeti u bilo kojoj
formi ili na bilo koji način, elektronski, strojno, kopiranjem ili slično, bez pismenog pristanka nakladnika.

ISBN-10: 3-87652-689-2
ISBN-13: 978-3-87652-689-8

Uvod	1
Vrijeme za promjene..... <i>Andres Baltzer</i>	1
Od ručnog lijevanja do CAD/CAM-a..... <i>Vanik Kaufmann-Jinoian</i>	3
San o laboratoriju bez metala	5
<i>Kurt Reichel</i>	
Stomatologija, računalo i ja	7
<i>Andreas Kurbad</i>	

Dio I – Iz ordinacije i laboratorija

Poglavlje 1	Direktni inlejš	11
	<i>Andreas Kurbad</i>	
Poglavlje 2	Složeno direktno zbrinjavanje u području lateralnih zubi	25
	<i>Andres Baltzer</i>	
Poglavlje 3	Inlejš izrađen laboratorijski CAD/CAM tehnikom	31
	<i>Andreas Kurbad</i>	

- Poglavlje 4** Nadomještanje defekata na tvrdim zubnim tkivima potpuno keramičkim djelomičnim krunicama 47
Andreas Kurbad, Kurt Reichel
- Poglavlje 5** Potpuno keramičke krunice za lateralne zube izrađene CAD/CAM tehnikom..... 61
Andreas Kurbad, Kurt Reichel
- Poglavlje 6** Kontrolirano nanošenje slojeva i određivanje boje..... 83
Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian
- Poglavlje 7** Potpuno keramičke krunice na prednjim zubima 95
Andreas Kurbad, Kurt Reichel
- Poglavlje 8** Direktna izrada keramičke labijalne ljuskice 121
Andres Baltzer
- Poglavlje 9** Direktno-indirektna izrada keramičkih ljuskica izrađenih postupkom dodatnih slojeva 125
Andreas Kurbad, Kurt Reichel
- Poglavlje 10** Adhezijsko cementiranje labijalne ljuskice..147
Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian

- Poglavlje 11** Radovi od cirkonijeva oksida izrađeni CAD/CAM tehnikom..... 155
Andreas Kurbad, Kurt Reichel
- Poglavlje 12** Protetsko zbrinjavanje cijele čeljusti pomoću uređaja inEOS 185
Andreas Kurbad, Kurt Reichel
- Poglavlje 13** Implantatne suprastrukture na konfekcijskim masivnim sekundarnim dijelovima..... 191
Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian
- Poglavlje 14** Individualizirana implantoprotetika uz primjenu Straumann CARES-a 201
Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian
- Poglavlje 15** Prirodna estetika implantata primjenom potpuno keramičkih nadogradnji za implantat 213
Andreas Kurbad, Kurt Reichel
- Poglavlje 16** Potpuno keramičke primarne krunice..... 231
Andreas Kurbad, Kurt Reichel
- Poglavlje 17** Prečke i *attachmenti* u tehnici navoštavanja..... 255
Kurt Reichel

Dio II – Znanstveni temelji

Poglavlje 18	Procjena žvačnih sila ..... 263 <i>Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian</i>
Poglavlje 19	Opteretivost potpuno keramičkih nadomjestaka ..... 273 <i>Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian</i>
Poglavlje 20	Dimenzioniranje potpuno keramičkih osnova za mostove ..... 297 <i>Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian</i>
Poglavlje 21	Digitalno određivanje boje zubi ..... 305 <i>Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian</i>
Poglavlje 22	Pravokutna ili zaobljena stepenica? ..... 327 <i>Andres Baltzer, Vanik Kaufmann-Jinoian</i>
Prilog	Indeks 337

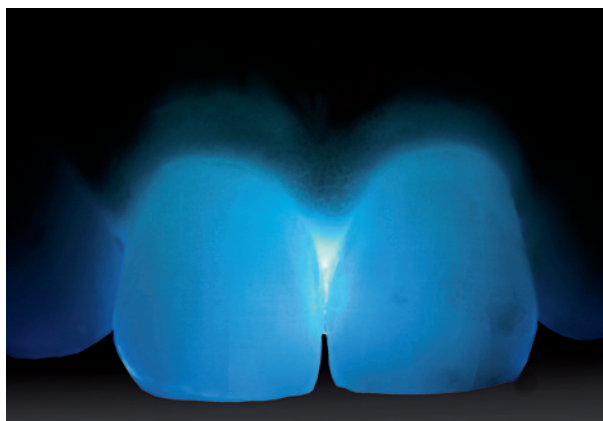
RADOVI OD CIRKONIJEVA OKSIDA IZRAĐENI CAD/CAM TEHNIKOM

Andreas Kurbad, Kurt Reichel

Uspjeli estetski nadomjesci u jednakoj mjeri oduševljavaju stomatologa, zubnog tehničara i pacijenta. Želja za nadomjescima što sličnijima prirodnim zubima razumljiva je. Potpuno keramički radovi uz dobru biokompatibilnost imaju i boju vrlo sličnu zubima kao i optička svojstva koja ih čine nadmoćnima za visoko estetske nadomjeske u području prednjih i stražnjih zubi.

Na prirodnom zubu upadna svjetlost se raspršuje te dopijeva i u područje korijenskog dentina koji graniči s krunom. Tim učinkom gingivno tkivo se takoreći prosvjetljuje iz unutrašnjosti. Tu pojavu promatrač ne registriira svjesno, ali samo u tom slučaju desni se čine zdravima (Slika 11.1.). Ta činjenica je poznata i u radu s metalokeramikom. Stepence koje omogućavaju da labijalno u cervikalnom dijelu rad završava isključivo keramikom služe rješavanju tog problema – vrlo kompliciran postupak s obzirom na činjenicu da kod potpuno keramičkih radova taj problem ni ne nastaje.

Neka mehanička svojstva keramike kao što su niska lomna čvrstoća, uključujući zakazivanje pri vlačnim silama te visoka poroznost ograničavala su njihovu širu primjenu u restaurativnoj stomatologiji. Razvoj u nekoliko

Slika 11.1. Svjetlost koja pada na zub provodi se prema korijenskom dentinu te prosvjetljava dijelove gingive koji se nalaze u blizini krune.

zadnjih godina rezultirao je materijalima koji imaju znatno poboljšane vrijednosti savojne čvrstoće i žilavosti te su mnogo prikladniji za tu namjenu^{2,3}. Međutim, od tih novih materijala se uglavnom izrađuju osnovne mosnih konstrukcija kao kod metalokeramičkih radova koji se nakon toga obrađuju keramikom za fasetiranje. Za takvu keramiku s tvrdom jezgrom posebnu ulogu igra primjena CAD/CAM postupka¹⁰. S jedne strane, standardizirani tijek rada omogućuje

bolju kvalitetu izbjegavanjem ljudskih pogrešaka, a s druge strane, neki od novijih materijala prikladni su isključivo za strojnu obradu. Potpuno keramički nadomjesci u smislu krunica i malih mostova već su godinama u kliničkoj primjeni, primjerice kao Jacket krunice, iako u manjem opsegu. No, kod tih radova je zbog osiguravanja dovoljne mehaničke potpore bilo potrebno izbrusiti dosta zubnog tkiva. Tako su dugi niz godina terapijsku metodu izbora predstavljali metalokeramički radovi. Velika stabilnost novih keramičkih materijala danas omogućuje pošteniju preparaciju u obliku zaobljene stepenice. Moderna adhezivna tehnika predstavlja jedan od najvećih napredaka u stomatologiji uopće. Ona je i temelj za većinu opskrba potpuno keramičkim nadomjescima pojedinih zubi. Zbog potrebe za apsolutno suhim radnim poljem problemi se javljaju kod klasične cirkularne preparacije za krunice, a osobito kod većih mostova. Keramike s tvrdom jezgrom dopuštaju adhezivno cementiranje, no, ono nije propisano. Tako je dobivena veća sloboda, adhezivna tehnika se može koristiti - ali za slučaj da ne uspije, sustav ima dovoljno rezervi¹².

Potpuno keramički materijali za krunice i mostove

Manji nadomjesci za protetsko zbrinjavanje pojedinačnih zubi i uz striktno adhezivno cementiranje mogu se izraditi od nekoliko keramičkih materijala. Mogu se koristiti i slojevana i tlačena keramika⁸. Porijeklo im čine glinična keramika i staklokeramika. Uz savojnu čvrstoću od 100 do 200 MPa ti materijali se moraju cementirati adhezivno. Iz istog razloga preparacija mora osigurati adekvatnu potporu te je povezana s velikim žrtvovanjem zubnog tkiva. Za mostove i

ostale sustave koji su pod velikim mehaničkim opterećenjem, kao implantatne su-prastrukture, mogu se koristiti uvjetno.

Infiltrirani aluminiyev oksid pokazuje veću čvrstoću, no, ubraja se u keramike za izradu osnova mosnih konstrukcija. S obzirom da kvaliteta površine i svjetlosno-optička svojstva ne zadovoljavaju kriterije za direktne nadomjeske, potrebno je naknadno nanošenje slojeva keramike. Materijal tog razreda koji se dugoročno etablirao s obzirom na klinička ispitivanja je VITA In-Ceram (VITA Zahnfabrik, Bad Säckingen). Svoju mehaničku stabilnost dobiva infiltracijom stakla u poroznu osnovu mosne konstrukcije.

Taj proces se odvija pri visokim temperaturama. Osnova mosne konstrukcije dobiva se ručnim miješanjem. Činjenica da je materijal prije infiltracije još relativno mekan brzo je iskorištena za izradu takvih objekata pomoću CAD/CAM-a. Od 1997. u tom području su primjenom In-Ceram materijala kod CEREC sustava dostignute brojke vrijedne spomena¹. Klasični infiltrirani aluminiyev oksid In-Ceram ALUMINA je sa svojim vrijednostima čvrstoće prikladan je samo za manje mostove u području prednjih zubi. Tek uvođenjem keramike In-Ceram ZIRCONIA (VITA Zahnfabrik, Bad Säckingen) dobiven je materijal za izradu lateralnih mostova. Unatoč imenu, materijal je aluminiyev oksid obogaćen cirkonijevim oksidom. Uz porast čvrstoće došlo je do gubitka translucencije i pomaka boje prema sivkastome. In-Ceram materijali zahtijevaju oblike preparacije koji su slični onima za metalokeramičke radove. Mogu se cementirati i konvencionalno, pri čemu je moguće i bolje pričvrstiti ih adhezivno.

U potrazi za sve boljim materijalima, trenutno cirkonijev oksid (skraćeno: cirkon) zauzima vodeću poziciju⁴. Stotine godina je poznat kao ukrasni kamen cirkonij, a kemijski tvori oksid metala cirkonija (Slika 11.2.). Taj materijal čini bazu ovdje predstavljenih dental-

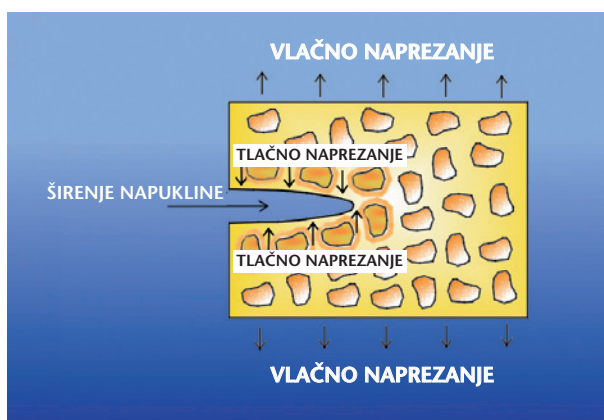
nih keramika. Također treba spomenuti i cirkonijev silikat ($ZrSiO_4$).

Cirkonijev oksid se složenim postupkom dobiva iz prirodnih tvari. Veličina zrna i čistoća u velikoj mjeri određuju kvalitetu, dok složenost proizvodnje oblikuje relativno visoku cijenu materijala. Cirkonijev oksid se pri sobnoj temperaturi nalazi u monoklinom obliku. Takav je zbog nespecifičnih svojstava neprikladan kao dentalna keramika. Pri temperaturama iznad 1100 stupnjeva cirkonijev oksid se modificira u tetragonalni oblik. Ima manji volumen od monoklinog oblika te je kemijski gotovo potpuno inertan na koncentrirane kiseline i lužine. Dodavanjem određenih tvari cirkonijev oksid se može održavati u stabilnom tetragonalnom obliku i pri sobnoj temperaturi. Za dentalnu keramiku u ovom kontekstu je važan itrijev oksid. Nalazi se u većini korištenih materijala. Velika čvrstoća temelji se na fenomenu da se kod stvaranja pukotina tetragonalni oblik gotovo brzinom svjetlosti pretvara u monoklini oblik (Slika 11.3.). Pri tome volumen raste za oko 5%. Posljedica je 'uklještenje' pukotine koja se ne može više širiti¹². Keramika se tako reći sama popravlja. Cirkonijev oksid najveće vrijednosti čvrstoće pokazuje u području dentalne keramike. S obzirom na savojnu čvrstoću od oko 900 MPa, nadmoćan je u odnosu na druge keramike. I s vrijednostima lomne žilavosti od 6 do 10 $MPa\ m^{1/2}$ u samom je vrhu (Slika 11.4.).

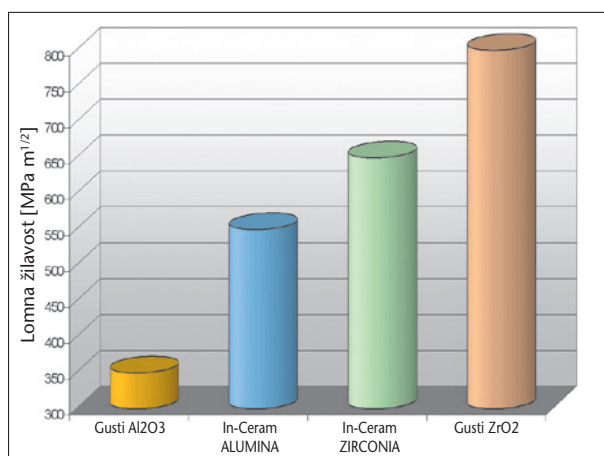
Prvi sustav koji je omogućio kliničku primjenu cirkonijeva oksida je DCS-Precident (DCS Dental AG, Allschwill, Švicarska)⁵. Taj CAD/CAM sustav je zahvaljujući vrlo naprednoj tehnici glodanja cirkonijev oksid mogao glodati u krajnjem stupnju tvrdoće. Isodišni materijal predstavlja DC-cirkon koji prolazi kroz industrijski, vrući izostatički tlačni proces. Prednost te metode je u dobivanju industrijske sirovine vrlo pogodne za tijek procesa. S druge strane, glodanje je vrlo složeno što dovodi do površinskih pukotina

Slika 11.2. Cirkonij je već dugo poznat kao ukrasni kamen.

Slika 11.3. Porastom volumena pukotine se prilikom nastanka uklješte te se ne mogu širiti.

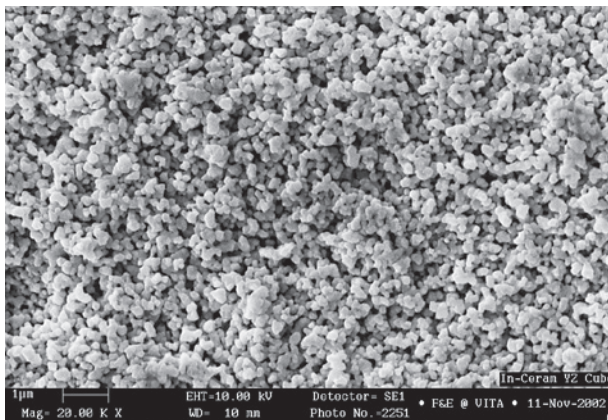
Slika 11.4. S obzirom na savojnu čvrstoću i lomnu žilavost, cirkonijev oksid je vodeći materijal među dentalnim keramikama.

prilikom izrade te time smanjenja čvrstoće i javljanje potrebe za naknadnom obradom¹¹. Logično je bilo pokušati dobiti materijal koji bi se mogao lakše obrađivati i na kraju doseći maksimalnu čvrstoću. Rješenje je bila primjena predsinteriranih blokova koji su tek nakon glodanja prošli pravi proces sinteriranja. Kontrakcija od 25 do 30 % koja se događa za vrijeme sinteriranja kompenzira se matematičkim izračunima za vrijeme glodanja (Slike 11.5. do 11.7.). Nedostatak je da se provjera prilagođenosti osnove mozne konstrukcije može obaviti tek nakon sinteriranja (oko šest sati pri 1550 do 1570 °C). Prednost je činjenica da se zbog povećanja uz isti promjer brusnih tijela može dobiti više površinskih detalja te bolja prilagođenost. Za Sirona inLab sustav (Sirona, Bensheim) (Slika 11.8.) na raspolaganju su blokovi od cirkonijeva oksida. Pri tome se radi o spomenutim predsinteriranim blokovima s obzirom da jedinica za glodanje ne može obrađivati cirkon u krajnjem stupnju tvrdoće. VITA YZ-Cubes (VITA Zahnfabrik, Bad Säckingen) postoje za različite indikacije u različitim veličinama (Slika 11.9.). S obzirom na kontrakciju prilikom sinteriranja, blokovi su označeni barkodovima koji sadrže informacije o tome (Slika 11.10.). Taj kod se očitava laserskim skenerom koji se nalazi u inLab jedinici za glodanje. Za izradu višečlanih mostova nudi se poseban blok YZ-55 koji omogućava maksimalnu iskorištenost radne dužine glodalice, jer se obrađuje s obje strane (Slika 11.11.). Za to je prilikom radnog postupka potrebno jedno okretanje.

Alternativu materijala za inLab uređaj na bazi cirkonijeva oksida predstavljaju IPS e.max blokovi (Ivoclar Vivadent) (Slika 11.12.).

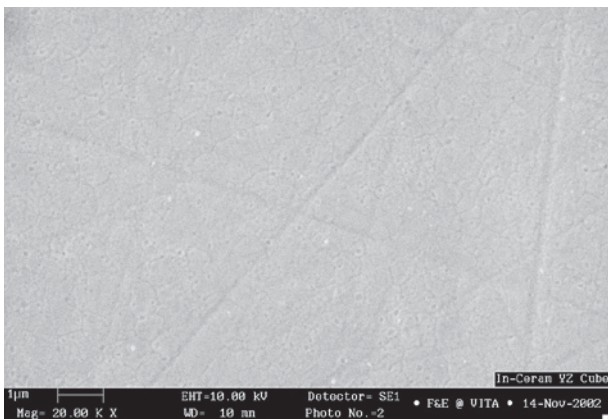
Slika 11.5. Zbog kompenzacije kontrakcije prilikom sinteriranja predsinterirana osnova mosne konstrukcije se glode uvećano.

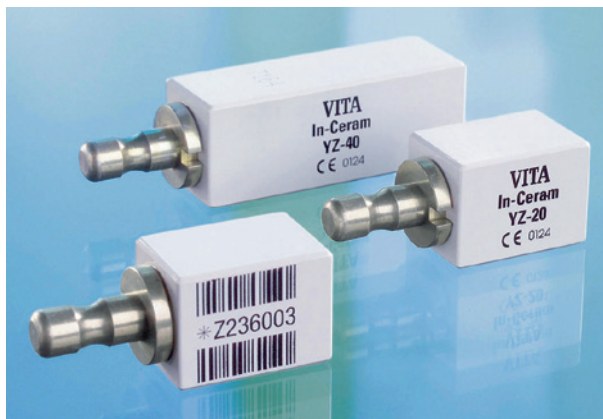
Slika 11.6. REM prikazuje poroznu strukturu YZ-Cube bloka (slika: VITA Zahnfabrik, Bad Säckingen).

Slika 11.8. Uređaj CEREC inLab tvrtke Sirona prikladan je za izradu osnova mosnih konstrukcija od cirkonijeva oksida (slika: Sirona, Bensheim).

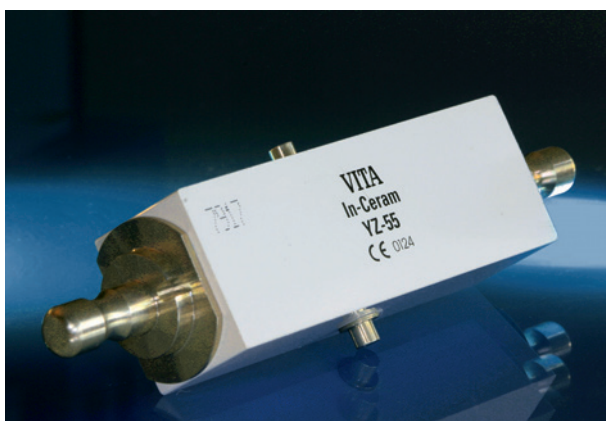
Slika 11.7. Sinteriranjem se dobije gusta struktura (slika: VITA Zahnfabrik, Bad Säckingen).

Slika 11.9. VITA YZ-Cubes (VITA Zahnfabrik, Bad Säckingen) postoje u različitim veličinama kako bi zadovoljile različite indikacije.

Slika 11.10. ZY-Cubes su označeni barkodom. Broj 24 nakon Z označava kontrakciju u postocima. Laserski skener inLab uređaja prije glodanja očitava ovaj kod.

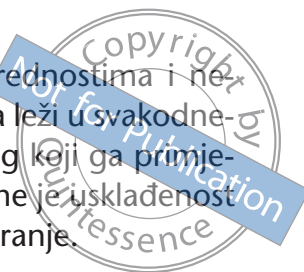

Slika 11.11. ZY55 za višečlane mostove maksimalno iskorištava moguću dužinu glodanja jednog bloka u inLab jedinici za izradu. Za to je potrebno jedno okretanje za vrijeme procesa glodanja.

Slika 11.12. IPS e.max ZirCAD (Ivoclar Vivadent, Schaan, Liechtenstein) predstavlja još jedan materijal za inLab na bazi cirkonijeva oksida.

Definitivna odluka o prednostima i nedostacima nekog postupka leži u svakodnevnoj praksi i time kod onog koji ga primjenjuje. Važan aspekt pri tome je usklađenost jezgre i materijala za fasetiranje.

Klinički i laboratorijski aspekti

Indikacije za krunice

Indikacije za izradu protetskih nadomjestaka od cirkon-oksidge keramike su pojedinačne krunice u području prednjih ili stražnjih zubi. Zbog dobrih estetskih svojstava, potpuno keramički nadomjestci su prije svega indicirani u vidljivom području. Budući da je keramika translucetna, trebalo bi izbjegavati tamnije ili obojene podloge te materijale koji ne provode svjetlost kao što su metalne nadogradnje. Cirkon-oksidge keramika dovoljno je stabilna i za primjenu u lateralnom području koje je izloženo većim žvačnim silama¹⁴. Cirkonijev oksid je vrlo stabilan te se bez problema može primijeniti i u slučajevima kad nije moguća adhezivna tehnika cementiranja.

Sljedeće situacije predstavljaju indicaciju za protetsko zbrinjavanje krunicama od cirkona izrađenim CAD/CAM tehnikom:

- opsežni karijesni defekti, odnosno kao posljedica toga preveliki nestabilni ispuni
- poremećaji tvorbe cakline ili dentina kao i drugi morfološki defekti zubi
- promjene boje
- defekti uvjetovani abrazijom ili erozijom
- anomalije oblika ili položaja zubi
- korekcije položaja zagriža
- traumatska oštećenja
- nadomještanje defektnih kao i funkcijski ili estetski neadekvatnih krunica
- kao nosači mosta.

Slika 11.13. Dobra biokompatibilnost keramičkog materijala dopušta izradu međučlanova mosta s bazalnim nalijeganjem na sluznicu.

Slika 11.14. Međučlan ukomponiran u most ostavlja optički dojam kao da izlazi izravno iz gingive. Ne djeluje kao da je položen na greben.

Primjena cirkonijeva oksida za djelomične krunice još nije opisana, a temeljem teoretskih razmišljanja moguća je samo uvjetno. S jedne strane, vidljivi prijelaz dovodi do estetskih problema, jer je rubno vidljiva jezgra od tvrde keramike, a s druge strane, mora se zahtijevati čisto adhezivno cementiranje što je u tim slučajevima teško ostvariti.

Indikacije za mostove

Kod nadomještanja nedostajućih zubi postoji indikacija za višečlane mostove, pri čemu njihov opseg ovisi o mogućnostima korištenog CAD/CAM sustava. Zbog već opisanih dobrih estetskih svojstava ova keramika se rado koristi za prednje mostove, no, lateralni su također mogući. Kad mostovi završavaju slobodno, tj. privjeskom, njega je moguće izraditi od ovog materijala, pri čemu i dalje treba uzeti u obzir da je to statički nepovoljno. Moguće je i povezivanje nekoliko zubi nosača u blok. Može se oblikovati kao tangencijalni most ili, s obzirom na visoku biokompatibilnost materijala, izraditi most sa širom bazom (Slika 11.13., Slika 11.14.). Potonje je estetski i fonetski povoljnije, što prije svega vrijedi za frontalno područje.

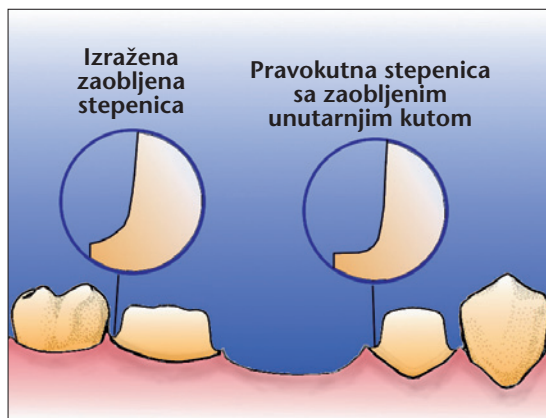
Jako važno kod planiranja potpuno keramičkih CAD/CAM nadomjestaka je dobivanje jedinstvenog smjera uvođenja. Lasersko precizno mjerenje bataljaka po tom pitanju ne dopušta nikakve kompromise. U literaturi su opisani funkcijski podijeljeni mostovi od potpune keramike⁷ koji su se u međuvremenu i klinički dokazali.

Maryland mostovi problematični su iz istih razloga kao i djelomične krunice s obzirom da nije jasno koliko se jezgra može proširiti, a da kasnije ne bude vidljiva. Ovdje treba dati prednost drugim potpuno keramičkim sustavima. Kontraindikacije za potpuno keramičke nadomjeske prije svega su loša oralna higijena, osobito u kombinaciji s većim paradontnim defektima, kao i teži okluzalni poremećaji ili nejasni okluzalni odnosi.

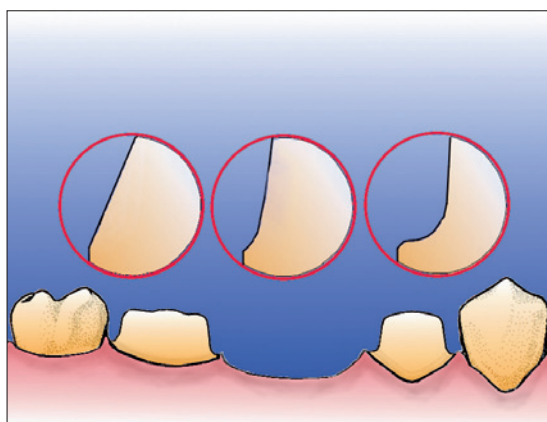
Preparacija

Velika stabilnost cirkon-oksidne keramike dopušta da se klinička procedura ne razlikuje posebno u odnosu na metalokeramičke radove. Prilikom preparacije dopušteni su konvencionalni oblici i minimalno invazivne metode (Slika 11.15.). Naravno da se treba pridržavati pravila koja vrijede za potpuno keramičke nadomjeske. Zbog statičkih raz-

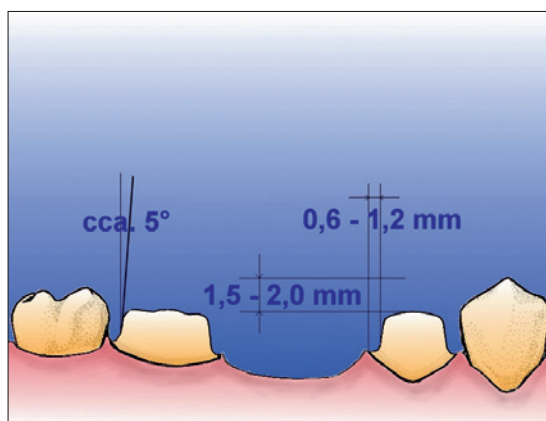

Slika 11.15. Preparacija pravokutnih i izraženih zaobljenih stepenica dopuštena je kod protetskog zbrinjavanja potpuno keramičkim krunicama i mostovima od cirkonijeva dioksida.

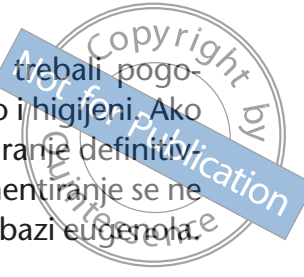
Slika 11.16. Tangencijalnu preparaciju stepenica preko 100 stupnjeva i zakošavanje ruba preparacije trebalo bi izbjegavati.

Slika 11.17. Oblikuju se lagano konični bataljci. Treba paziti da se zub okluzalno reducira u dovoljnoj mjeri.

loga potrebno je izraditi pravokutnu ili zaobljenu stepenicu što je u skladu s poštovanjem tvrdog zubnog tkiva. Kod pravokutne stepenice preporučuje se zaobljen unutarnji kut kako bi se očuvalo što više tkiva. Oblikuje se cilindričnim dijamantnim svrdlom zaobljena vrha. Opasnost od iritacije pulpe, osobito u ugroženom distalnom području premolara i molara time se smanjuje. Širina stepenice za cirkon također ne treba biti velika, oko 1 mm je sasvim dovoljno. Međutim, preparacija uskih pravokutnih stepenica nije jednostavna. Sklizanje rotirajućeg instrumenta može dovesti do teških oštećenja tkiva. U neravnim područjima instrument može zapeti ili se napravi utor. Preporučljivo je tijekom stepenice prvo označiti manjim okruglim ili obrnuto koničnim svrdlom. Temelj ergonomskog rada su setovi svrdala koji sadrže konična ili cilindrična dijamantna svrdla koja omogućuju oblikovanje zaobljene stepenice kao i cilindrična brusna tijela zaobljena vrha⁶.

Ako se oblikuje zaobljena stepenica, ona mora biti jasno izražena. Time se osigurava potrebna potpora. No, često je teško oblikovati izraženu zaobljenu stepenicu. Koriste se konična ili cilindrična svrdla odgovarajuće oblikovanog vrška. Svakako treba izbjegavati preparaciju kod kojih rub završava ponovnim uzdizanjem ("J shape"). Često se ti dijelovi gube već prilikom oslobađanja bataljaka. A ako se očuvaju, predstavljaju nepremostivu poteškoću za vrijeme glodanja. Tangencijalna preparacija stepenice preko 100 stupnjeva kao i zakošavanje ruba preparacije su kontraindicirani (Slika 11.16.). Granica preparacije trebala bi se nalaziti u razini ili lagano ispod razine gingive, dok bi cirkularni tijek preparacije po mogućnosti trebao biti jednakomjeran. Izbjegavati treba tvorbe poput izbočina kao i ostale nepravilnosti. Oblik bataljaka bi trebao biti lagano koničan za oko 5 stupnjeva. Previše paralelne preparacije sklone su zapinjanju i mogu do-

vesti do problema kod prepoznavanja ruba preparacije prilikom konstruiranja. Vrlo nakošene stijenke također treba izbjegavati, pri čemu se svakako u obzir uzima klinička situacija. Okluzalna/incizalna redukcija mora omogućiti dovoljnu debljinu keramike te bi trebala biti nešto veća nego za metalokeramičke radove. Ovisno o situaciji trebala bi iznositi 1,5 do 2 mm. Cirkularno se zubno tkivo uklanja između 0,6 i 1,2 mm (Slika 11.17.). Korisno je izbrusiti orijentacijske žljebove koji će pomoći pri jednakomjernom i dovoljnom uklanjanju tkiva. Oštre grizne bridove treba zaobliti. Time se sprječava nepovoljno djelovanje sila na keramiku, a i olakšava glodanje osnove mosne konstrukcije. U slučaju potrebe nadograđivanja bataljaka ili zubi nosača dosad su se koristili staklenionomerni cementi. U međuvremenu su se etablirali i adhezivno pričvršćeni ispuni. Njihova estetska svojstva poput boje i translucencije bolje su prilagođena keramici, a njihovom primjenom raste i opteretivost bataljaka¹³.

Uzimanje otiska i privremeni nadomjesci

Otisak se uzima konvencionalno s materijalima koji omogućuju precizan prikaz detalja. Prikladni su silikoni, polieteri i hidrokoloide. Jasan prikaz granice preparacije i sulkusa omogućuje lakše kasnije nalaženje granice kao i neproblematično konstruiranje u CAD programu te točne rezultate. Preporučuje se retrakcija gingive odgovarajućim koncima. Treba paziti na interakcije medikamentoznih dodataka i korištenih materijala za otiske. Načelno se pravila ne razlikuju u odnosu na konvencionalnu metalokeramiku.

Kod estetski zahtjevnijih nadomjestaka je prilikom uzimanja otiska uz precizno prikazivanje bataljaka vrlo važno pravilno prikazati i gingivu. Često se preporučuje izrada drugog modela na kojem su prikazana meka tkiva.

Privremeni nadomjesci bi trebali pogodovati zdravlju parodonta kao i higijeni. Ako se planira adhezivno cementiranje definitivnog rada, za privremeno cementiranje se ne bi trebali koristiti cementi na bazi eugenola.

Izrada osnove mosne konstrukcije u laboratoriju

Ovaj radni korak razlikuje se ovisno o primijenjenom CAD/CAM sustavu. Ovdje će se predstaviti tehnika uz korištenje Sirona inLab uređaja za zubotehničke laboratorije (Sirona, Bensheim).

Nakon izrade modela s pokretnim bataljcima oslobađaju se granice preparacije (Slika 11.18.). Pojedinačni bataljci se s modela mogu izravno umetati u držač za skeniranje (Slika 11.19., Slika 11.20.). Za digitalizaciju površinskih podataka koristi se laserski skener koji je integriran u CEREC inLab uređaj (Slika 11.21.). Za korištenje ekstraoralnog skenera inEOS (Sirona, Bensheim) također postoje posebni držači (Slika 11.22.). Zbog različitog načina prikupljanja podataka vrijeme skeniranja je znatno kraće u odnosu na laserski skener.

Za skeniranje jednog zubnog niza, kao što se radi prilikom izrade mosta, rezovi između bataljaka na modelu se provizorno zatvaraju voskom. Preko tako pripremljenih bataljaka odgovarajućim materijalom prikladnim za dubliranje uzima se segmentalni otisak (Slika 11.23., Slika 11.24.). Taj otisak se nakon stvrdnjavanja izlijeva u specijalnoj sadri CAM Base (Dentona, Dortmund). CAM Base sadra je posebno razvijena za primjenu u CAD/CAM tehnologiji te zbog njenih optičkih svojstva nije potrebno dodatno površinsko nanošenje optički aktivnih tvari. Primjenom inEOS skenera može se direktno skenirati površina modela. Dubliranje nije potrebno. Osim toga, mogu se obuhvatiti veća područja, čak i cijele čeljusti (Slika 11.25.).

Prilog

INDEKS

A

aceton 150
adaptacija rubnog dijela 191f., 330f.
adhezijsko cementiranje 235
akumulacija plaka 191f., 233
algoritmi glodanja 258
analiza boje 318
antagonisti 26
apsorpcija 324
aproksimalni prostor 236
aproksimalna zona 26f.
artikulacija 29
attachmenti 256, 258

B

bezubost 272
Bézierova krivulja 206
biokompatibilnost 273, 328
boja 305
boja, efekti 85, 307
boja sluznice 201
brusna tijela, dijamantna 236
brusna tijela 244
bušenje rupica 239
bušotina 240

C

caklinski defekti 147
caklinski sloj 87, 92
caklinsko-dentinska veza 151
celuloidna matrica 148
centar za glodanje radova 201
cijeljenje rane 191
cilindar za glodanje, virtualni 242
cementiranje 148, 197, 212, 330
cirkonijev dioksid 201
cirkonijev oksid, tetragonalno stabilizirani 280
cirkon-oksidna keramika, zagrijavanje 278
Custom Abutment (individualna nadogradnja za implantat) 208

Č

čvrstoća 275
tetragonalno stabilizirana keramika In-Ceram YZ 288
čvrstoća veze 232

D

daltonizam 316
 debljina cementnog sloja 192
 debljina fasetnog sloja 209, 307
 debljina kapice 242, 293
 debljina sloja 122
 debljina stijenke 236, 258
 densitometar 267
 dentinski sloj 87
     debljina 89
     nanošenje 321
 dijamantni finirer 238
 držač jezgre za krunicu 240
 držač za skeniranje 256
 dubina boje 87
 dvostruka krunica 234
     galvanska 244

E

Easyshade 319
 efekt mliječnog stakla 305
 ekvatorska linija 244
 elongacija 235
 Empress 265
 epigingivna razina 234
 estetika mekih tkiva 201
 esthetic-base-gold 86
 EVA interdentalna stripsa 153

F

finiranje 244
 fino zrnati diskovi za poliranje 153
 fluorescencija 305, 324
 folija za mjerenje žvačnih sila 266f.
 fosforna kiselina 150
 fraktura osnove mosne konstrukcije 274
 frikcijsko ponašanje 232
 funkcija glodanja 242

G

galvanizacija 238, 245
 galvanske kapice 238, 245
 galvanske sekundarne strukture 232f.
 gingivna maska 199, 202
 glazurno pečenje 92, 124
 glodanje 235f., 236, 242
 glodanje pod nula stupnjeva 243
 granica opteretivosti
     materijali 274
     metalokeramika 274
     potpuna keramika 274
 granica preparacije 25, 234, 236
 granica širenja 274
 grubo poliranje prije postavljanja rada u usta 196
 gubitak tkiva 329
 gubitak trenja 233
 gubitak žvačnih sila 270

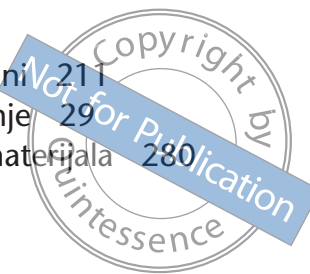
H

halo 85, 324
 halo-efekt 309f.
 Heliobond 151
 higijenski koncept 84

I

implantat 208
 implantoprotetika 201f.
 incizalni brid 148
 incizalno zakošenje 236
 individualizacija 91
 inEos skener 203
 infiltracijska keramika 280
 infiltracijski proces 236
 infiltracijsko pečenje 193
 instrument za izvrtanje ruba 193
 instrument za izvrtanje ruba kapice 198

intenzitet boje 85
 interdentalna stripsa 29
 interdentalni kolčići 149
 intraoralna kamera 205
 ispitni uzorak 282
 izlazni profil 202, 206f., 208, 210
   promjena 210
 iznos međuprostora 260

J

Jacket krunica 327
 jamstvo kakvoće materijala 265
 jedinica za prijenos žvačnog tlaka 268
 jednokomadni odljev 247
 jezgrena keramika 265, 281
   indikacija 293
   lomna žilavost 299
   izbor 294
 jezgreni materijal 281

K

kakvoća ozubljenosti 272
 kamera 25
 kapica 239
   necementirana 248
   potpuno keramička 248
 kapica za cijeljenje 194
 kapica za implantat, rubna prilagodba 197
 kapica za krunicu 192, 202
 kapica za krunicu na implantatu 192
 karbidna brusna tijela 236
 katalizator u obliku paste 153
 katalog slika 25, 205
 keramička ljuskica 124f., 148
   s nadograđivanjem incizalnog kuta 121
   preparacija 148
   cementiranje 148

keramički blok, predsinterirani 211
 keramički ispuni, cementiranje 299
 keramički sustavi, svojstva materijala 280
 keramika 121
   glavne skupine 280
   konvencionalna 280
   veličina zrna 278
 keramika za fasetiranje 316
 keramike velike čvrstoće 275
 kod boja 313
 kolčići 28
 kolorimetar 312
 koncept slojevanja 89
 konfekcijski elementi 235
 konektor 293, 299
   površina, računanje 298f., 302
   oblikovanje 283, 294, 299
   visina 299, 302
 konstruiranje, digitalno 260
 konstrukcijski prijedlog 207
 kontrakcija pri sinteriranju 277
 kontrastna slika 93
 kontrastno sredstvo 203
 kontrolna točka 206
 kontrolno mjerenje 93
 kopirna linija 122, 244
 kopirno glodanje 299
 korozija 247
 krunica 258
 krunica na implantatu 192f., 198

L

laboratorijski proces priređivanja keramike 232
 lantansko staklo 86, 276
 laser 257
 laserski skener 204
 lasersko varenje 247
 liner 87
 lomna čvrstoća 265, 275, 278, 292, 331
 lomna žilavost 274ff., 275, 299, 328
 luminiscencija 305, 324

M

maleinska kiselina 150
 melon 85, 310, 325
 mase za optimiranje ruba krunice (opimizer-mase) 193
 masivna nadogradnja za implantat 235
 matrice 28, 247
 međuprostor 195
 metalokeramička veza 274
 metoda mjerenja žvačnih sila 263
 MHT SpectroShade 85
 mikropukotine 310, 324
 minimalna debljina stijenke 294, 299
 mišićne sile 265
 mjerni model 235
 mjerenje žvačnih sila 263, 274ff., 269, 272
     ciklus opterećenja 266f.
     opterećenje u tri točke 267
     rezultati mjerenja 269
     žvačni ciklus 269f.
 model s konfekcioniranim zubima 247
 modus glodanja 148
 modul elastičnosti 274
 Monobond 151
 most
     raspon 275
     djelomično fasetirani 258
     teleskopski 235
 mrlje 310, 324

N

nadogradnja za implantat (abutment) 199, 201f, 203, 255
     adaptacija 201, 207
     dizajn 203
     oblik 201, 207
     opteretivost 209
 naizmjenično opterećenje 287
     niz pokusa 281
 nakupljanje plaka 273

nanošenje opakera 87
 napetost 247
 naredba za početak glodanja 27
 neinfilirana krunica 244
 neplemenite legure, modul elastičnosti 2784
 nosač u obliku ploče 203

O

oblik preparacije, istraživanje 333
 oblik zuba 85
 oblikovanje mekih tkiva 248
 oblikovanje rubnog dijela 195f.
 obojenost 87
 očekivano žvačno opterećenje 298f.
 očuvanje trenja 250
 odnos debljine slojeva 321
 određivanje boje 83, 86, 89, 306, 307, 311, 312, 314, 326
     3D-Master-Farbsystem 308, 315, 321
     efekti 326
     ključ boja 307, 311
     osnovna boja 307f., 326
     svjetloća 311
     ton 311
     zasićenje 311
     pojedinih zona 314
     pogrešno 307
     višestruko pečenje 307
     vizualno 311
 okluzija 26, 29
     interokluzijski razmak 266
 oksidne keramike 201
 opacitet 305, 326
 opalescencija 306, 325
 opterećenje 265, 294
     cikličko 280f.
     vjerojatnost loma 265
 opterećenje loma 290, 299f.
     raspršenost rezultata 288
 opterećenje u četiri točke 279
 opteretivost 263f., 273, 292, 294

optičko uzimanje otiska 255
 oralna higijena 235
 orijentacijski kriteriji 206
 osnova mosne konstrukcije 247, 249
 osnovna pasta 153
 osnovni dentinski sloj 87
   debljina 89
   nanošenje 321
 oštećenje jezgre 302
 outsourcing 84
 ozubljenost 264

P

paralelno bušenje 240
 paralelometar 240, 243
 parametar 258
 parodontitis 191
 pečenje 89, 285
   rezultat 89
   temperatura 89
   nosač 89
 percepcija boje 83, 305
 periimplantitis 191
 perikimate 325
 piezosenzor 266
 plastična patrica 247
 plemenite legure, modul elastičnosti 274
 plohe za glodanje 238
 podaci o smjeru uvođenja 244
 podminirana mjesta 206, 209
 podražaj hladnoćom (test vitaliteta) 84
 područje jezgre 210, 214
 područje stepenice 238
 pokus na životinjama 191
 pokus savijanja/opterećenja u tri točke
   279, 283, 285, 292
 poliranje 29
 poliranje do visokog sjaja 124
 položaj osovine 236
 porast čvrstoće 294
 porast trenja 233

posebni efekti
   analiza 85, 87, 93, 321
   oponašanje 93
   mase 91
 posmične sile 248
 povećanje volumena 277
 povezivanje, lijepljenje 232, 249
 površina zuba
   analiza 92
   obrada, niz pokusa 284
   oštećenje 289
   struktura 285
   tekstura 210, 325
 precizna prilagođenost 202
 precizni otisci 235
 prečke 256, 258
 prenošenje sila 286
   prilagođenost 192
 preparacija na stepenicu 329ff., 333
 prerani kontakti 26, 27
 preuzimanje oblika 123
 prijedlog oblika 207
 prijenosne kapice 249
 prilagodljivi stolić 240
 primarna krunica 234, 242, 245ff.
   metalna 234
   potpuno keramička 234, 248
 primarni dijelovi 247, 249f.
   lijepljeni 249
   metalni 249
 primarni teleskopi 231, 235f., 242, 248ff.
   naknadno glodanje 245
   debljina stijenke 245
 proces glodanja 26
 proces pričvršćivanja 29, 150
 programiranje peći 124
 promjene žvačnih sila 272
 prostorna os 209
 protetski rad
   sidren implantatima 235
   teleskopski 250
 proteza 250

R

rame implantata 208
 raspodjela svjetloće 309
 raspon 265
 raspoznavanje boja 309, 311
 razmak pomicanja 204
 razlike u boji 309
 razlike u svjetloći 309
 razlozi, funkcionalni i higijenski 234
 recesija, parodontna 235
 referentni zub 89, 310, 320
 refleks gutanja 28
 remisija 312
 RGB-odnos miješanja boja 312
 RGB-vrijednosti 312
 remisijaska krivulja 312
 retencijski element 235
 rizik od loma 275
 RN synOcta laboratorijski implantat 203
 RN synOcta scanbody 202
 rub gingive 207, 2436
 rub krunice 192
 rub preparacije 122, 192, 242, 329, 330, 333
     subtotalna 235
 rubna linija nadogradnje za implantat 206, 208
 rubna pukotina 192, 196, 197, 330
 rubno brtvljenje 90
 rubno uzdignuće stepenice 330

S

sadra za izlivanje modela 83
 savitljivi štapići 283
 savojna čvrstoća 274, 278f., 281ff., 293, 299f., 328
     računanje 284, 287, 299
     vrijednosti 279
 scanbody 202, 208
 sekundarne krunice 232, 245, 248
 sekundarni dijelovi, patrice 248f.

galvanski 248f.
 sekundarni dio implantata 258
 set dijamantnih brusnih tijela 236
 shema slojevanja 86
 sile opterećenja 263, 265
 silikonski ključ 208
 simuliranje konzistencije namirnice 265f.
 sinteriranje 276
 sken 123
 sluznica 207
 smjer uvođenja 209, 211, 213, 238ff., 243f., 246f., 248
     fiksiranje 258
 SpectroShade 85, 316
 spektar boja 313
 spektrofotometar 316
 sposobnost provođenja temperature 275
 staklokeramika 280
 stanje prije infiltracije 232
 stepenica 86, 147
     zaobljena 235
 stijenka kapice 242
 Straumann
     CARES 202, 208
     centar za glodanje 210
 stroj za ispitivanje, kidalica 283
 subgingivno područje 235
 subgingivno širenje 234
 suho radno polje 28, 149
 suprakonstrukcija 234
 sustavi dvostrukih krunica 234f.
 svilenkasti sjaj 89
 svjetloća 85, 306
 svjetlost
     dinamika svjetlosti 305, 324
     igra svjetlosti 87
     prijam svjetlosti 305
     provođenje svjetlosti 305
     rasap svjetlosti 87, 30
     refleksija svjetlosti 305, 310
 synOcta prijenosna kapica 194
 synOcta Custom Abutment 210
 Syntac adheziv 150
 Syntac Primer 150

Š

širenje pukotine 276, 278, 280, 294
 širina rubne pukotine 192

T

tablični prikaz žvačnih sila 272
 tehnika teleskopske krunice 235, 240
 tehnika jetkanja kiselinom 149
 teleskopska krunica 242, 245
 teleskopska proteza 249
 teleskopski držač 256
 teleskopski modus 240
 teleskopski radovi 235, 244f., 250, 255
 temelj 264f.
 tercijarna konstrukcija 247ff., 250
 tercijarna struktura 232, 250
 tijek opterećenja, tipični 287
 tijek sline 28
 tipovi ozubljenosti 270
 titan 201
 tlačno opterećenje 197
 ton, pomicanje 85
 tragovi glodanja na površini rada 244
 transformacijsko ojačanje 277
 translucencija 87, 305, 326, 328
 transmisija 326
 transparentcija 309, 326, 328
     povećana 315
 transparentna zona 85
 tristimulus 312

U

udaljenost oslonaca 283, 299f.
 ukupna debljina sloja 209
 unutarnje plohe 244, 257
 unutarnja prilagodba 90, 148
 uređaji za određivanje boje, digitalni 90,
 121f., 310, 316f.

uređaj za mjerenje žvačnih sila 268
 usporedba čvrstoća 280, 281, 288
 uvrtnje ruba 197

V

Vacumat 40 124, 285
 vanjska krunica 238
 Variolink kompozit 153
 Variolink sustav 149
 veza s keramikom 151f.
 vijak za pozicioniranje 195
 visina bataljka 298
 visoki sjaj 92, 153
 višak cementa 196
 višak na rubu kapice 198
 višestruko pečenje 322
 VITA 3D-Master 85, 315, 321
 VITA blok Mark II 124, 148
 VITA Classic 85
 VITA Easyshade 85, 122
 VITA VM-koncept 88
 vitalitet 84
 vlačni pokus 279
 vlačno opterećenje 201
 VM7 keramika za fasetiranje 85f.
 VM keramika za fasetiranje 311
 VM mase za posebne učinke 88
 vosak za glodanje 245
 voštane kapice, glodane 243
 voštani sken 259
 vrijednosti čvrstoće 279, 292
 vrijeme galvanizacije 238

W

Wax-up, modelacija u vosku 203f., 209,
 255
 Wax-up nadomjesci 256
 Wax-up postupak, navoštavanje 243
 Wax-up softver 258

Weibullova analiza 291
 Weibullova čvrstoća 292
 Weibullovo lomno opterećenje 290, 293
 Weibullov modul 290
 Weibullov parametar 290
 Weibullova statistika 290

Y

YZ-Cubes 281

Z

zajednički smjer uvođenja 236
 zajedničko uvođenje 236
 zakretni moment sile pritezanja vijka 212
 zalogaj 264
 zamor materijala 292
 zaobljena stepenica 86, 147, 234, 332, 333
   oblik 234
   rub 202, 207, 208, 211f.
   preparacija 335
 zlatne matrice 247
 zona mjerenja 320
 zona griznog brida 148
 zona napetosti 333
 zračni mjehuri 153
 zubi nosači 264
 zubni tehničar
   savjetodavna funkcija 265, 333

Ž

žlijeb vodilica 122, 152, 204
 žlijeb 148
 žvačna muskulatura 263f.
 žvačna sila 263f., 269, 271
   opterećenje 294
   klasifikacija 270
   sposobnost prihvata sile 264, 330
   maksimalne sile 267
   interokluzalni razmak 268
   razlike 271
 žvačne kretnje 266
 žvačne sile 265

